

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ УНОРМУВАННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В даній роботі проаналізовано сутність та особливості використання спеціальних технічних засобів отримання інформації, а також наведено основні види відповідальності за незаконне придбання, зберігання та використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації.

Ключові слова: інформація, ознаки, технічні засоби, відповідальність.

Abstract.

This work analyzes the essence and features of the use of special technical means of obtaining information, as well as the main types of responsibility for the illegal acquisition, storage and use of special technical means of covert information obtaining.

Keywords: information, signs, technical means, responsibility.

Вступ

У сучасному світі, питання збереження інформації та забезпечення її захисту від різноманітних загроз, зокрема від спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації (СТЗНОІ) в кіберпросторі, стоїть гостро як ніколи. Оскільки технології продовжують стрімко розвиватися, на сьогоднішній день одразу розпізнати СТЗНОІ звичайній людині не є можливим. Водночас, це незнання не звільняє від кримінальної та адміністративної відповідальності за придбання, зберігання та збут СТЗНОІ. Це обумовлює необхідність висвітлити цю тему для розуміння основних понять та відповідальності.

Результати дослідження

У постанові Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 669 «Деякі питання щодо спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації» дається визначення [1]: «спеціальні технічні засоби для зняття інформації з каналів зв'язку та інші технічні засоби негласного отримання інформації – технічні, апаратно-програмні, програмні та інші засоби, які відповідають критеріям належності технічних засобів негласного отримання інформації, що мають технічну забезпеченість для негласного отримання (прийому, обробки, реєстрації та/або передачі) інформації, призначені для використання у скритний спосіб, характерний для оперативно-розшукової, контррозвідувальної або розвідувальної діяльності. Належність технічних, апаратно-програмних, програмних та інших засобів до спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації встановлюється на підставі сукупності таких критеріїв: призначеність засобів для застосування у скритний спосіб, характерний для оперативно-розшукової, контррозвідувальної або розвідувальної діяльності; придатність засобів для негласного отримання інформації».

Також варто вказати на такі ознаками належності виробів до спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації це: 1) мініатюрна модель виробу або його окремого компонента (наприклад, датчика); 2) безкорпусні мініатюрні модулі; 3) застосування схемотехнічних або конструкторських рішень для захисту від радіоелектронних пошукових засобів.

Безумовною ознакою належності виробів до СТЗНОІ є їхнє конструктивне виконання в закамфльованому вигляді або у вигляді, який передбачає їхнє камуфлювання (наприклад, брелок для ключів або окуляри з вмонтованою відеокамерою, ручка з диктофоном).

Можна скласти такий перелік спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку:

- негласного аудіо- та відеоконтролю за річчю, особою або місцем;
- негласного відстеження місцезнаходження транспортних засобів та переміщення особи, або майна, включаючи встановлення місцезнаходження засобів зв'язку;
- негласного обстеження кореспонденції, предметів, матеріальних носіїв інформації;
- негласного зняття інформації з телекомунікаційних мереж;
- негласного зняття інформації з електронних інформаційних систем.

Водночас, діяльність пов'язана із СТЗНОІ унормована в національному законодавстві. Так, згідно статті 359 Кримінального кодексу України (ККУ) передбачена кримінальна відповідальність за незаконне придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів для отримання інформації [2]. За ці дії передбачена така відповідальність:

- якщо хтось незаконно купує, продає або використовує спеціальні технічні засоби для таємного отримання інформації, він може бути оштрафований на суму від 200 до 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або може бути обмежений чи позбавлений волі до чотирьох років.

- якщо ці дії повторюються або виконуються групою осіб за попередньою змовою, покаранням може бути позбавлення волі на строк від чотирьох до семи років.

- якщо такі дії виконуються організованою групою або завдають значної шкоди правам та інтересам громадян, державним або громадським інтересам, покарання може бути позбавлення волі на строк від семи до десяти років.

Також за незаконне зберігання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації передбачена адміністративна відповідальність згідно статті 195-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення [3]:

- ця стаття стосується незаконного зберігання спеціальних технічних засобів для негласного отримання інформації.

- для громадян передбачений штраф від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із конфіскацією цих засобів.

- для посадових осіб передбачений штраф від 200 до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із конфіскацією засобів.

Висновки

Сучасні технології створюють серйозні виклики для захисту інформації, зокрема через використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації (СТЗНОІ). Постанова КМУ № 669 від 22 вересня 2016 р. визначає такі засоби як технічні, апаратно-програмні, програмні та інші пристрої, що використовуються у прихований спосіб для оперативно-розшукової, контррозвідувальної або розвідувальної діяльності. Кримінальний кодекс України (стаття 359) передбачає штрафи та позбавлення волі до десяти років за незаконне придбання, збут або використання таких засобів. Кодекс України про адміністративні правопорушення (стаття 195-5) передбачає штрафи та конфіскацію за їх незаконне зберігання. Законодавство України чітко регулює обіг СТЗНОІ, встановлюючи сувору відповідальність за порушення, що сприяє захисту прав громадян та інтересів держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Деякі питання щодо спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації: Постанова Каб. Міністрів України від 22.09.2016 р. № 669 : станом на 22 листоп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/669-2016-p#Text>.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI: станом на 16 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) : Кодекс України від 07.12.1984 р. № 8073-X : станом на 14 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

Пилявець Ігор Юрійович – студент групи ІБС-23М, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: igormorozov920@gmail.com

Радченко Євгеній Валентинович – студент групи ІБС-23М, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: jenua.radchenko@gmail.com.

Науковий керівник: Майданевич Леонід Олександрович – канд.філос.наук, асистент кафедри захисту інформації, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: lmaidanevych@gmail.com

Pyliavets Ihor Y. – student of group 1BS-23M, faculty of information technologies and computer engineering, Vinnytsia National Technical University, email: igormorozov920@gmail.com

Radchenko Yevhenii V. – student of group 1BS-23M, faculty of information technologies and computer engineering, Vinnytsia National Technical University, email: jeny.radchenko@gmail.com

Supervisor: ***Maidanevych Leonid O.*** – Candidate of Philosophical Sciences, assistant of Department of Information Protection, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: lmaidanevych@gmail.com